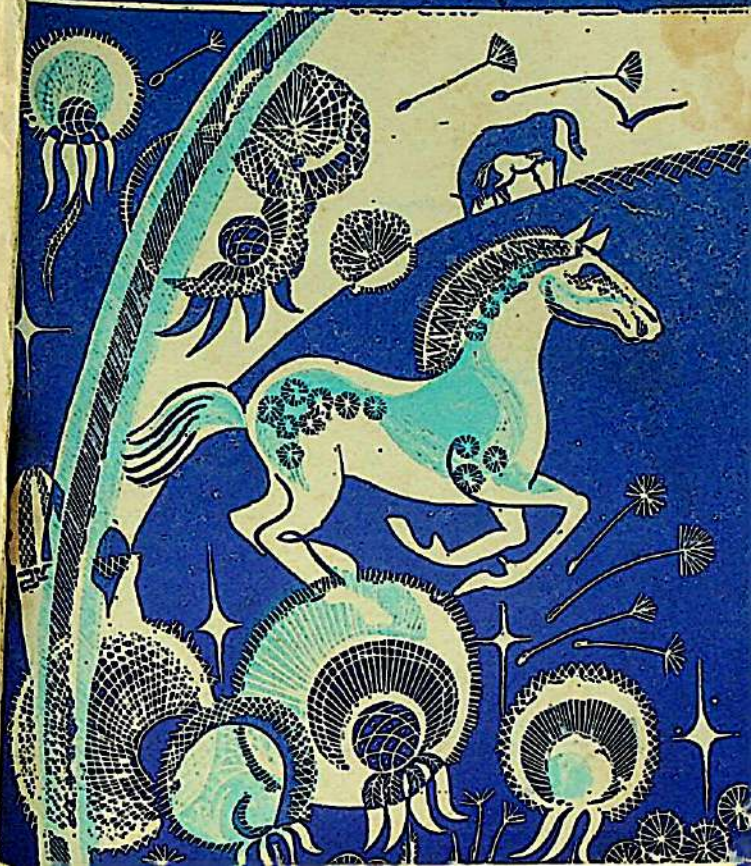


Милост Алялимов
СЕНИНЪ СЕВГИНЪ





Мамбет Аблялимов
СЕНИНЪ СЕВГИНЪ

Шиърлер ве поэма



Ташкент
Гъафур Гъулам адына
эдебият ве санъат нешрияты
1981

С (Крым-Тат)
А 17

Къолязма акъкъында фикир айткъан Б. Мамбет.

Аблялимов, Мамбет.

Сенинъ севгинъ: Шиирлер ве поэма.— Т.: Эдебият ве санъат нешрияты, 1981.—104 б.

Шаир Мамбет Аблялимов буудан беш йыл эвельси азият окъуйджыларымызгъа «Чокъракъ» серлевалы ильк шиирлер китабыны такъдим эткен эди.

Озюнинъ иджадий ишине буюк севдалыкънен янашкъан алий малюматлы коммунист-шаир М. Аблялимов «Сенинъ севгинъ» адлы янъы джыйынтыгъына сонъки йыллар ичинде яраткъан шиирлерини ве «Батыргъа баш эгерлер» адлы янъы поэмасыны кирсетти.

Аблялимов, Мамбет. Твоя любовь. Стихи и поэма.
С (Крым-Тат)

70403—46
А М352(04)—81—99—81 4702057020

© Гъафур Гъулам адына эдебият ве санъат нешрияты, 1981 с.

ШИИРЛЕР

МАВЗОЛЕЙДЕ

Мавзолейге кирип кетем мен,
Вуджудымны къаплай эсджан.
Анда юкълай девир коксюнден
Узюльмеген энъ буюк Инсан.

Екъ! Юкъламай! Дайи чалыша.
О тарихкъа косътермекте ёл.
Инсан олсанъ, инсанджа яша,
Деп, бизлерге узатмакъта къол.

Санки сукют сакълай кяинат:
Эркес сизге урьметнен бакъа.
Алмакъ ичюн фикрине къанат
Озен киби адамлар акъа.

Селямлашам онынънен сессиз,
Юрегимде ис этем гъурур.—
Азат омюр иджатчысы— Сиз,—
Дейим,— Дайи, Сизге тешеккюр!

Москва. Март 1975

РЕССАМГЪА

Сыз, рессам,
Сыз, рессам, данй суретин,
Ляйыкъ сѣз тапмадым лугъаттан арап.
Бильсинлер санъатнынъ кучюп-къудретин
Сен сызгъан о суретке къарап.

Дюнъя уфугъындан къара ниетни
Сипирип ташлагъан реберни косътер.
Къуллукъ зынджырындан чешит миллетни
Къуртарып, бахтлы эткенни, косътер!

Джанлатсын девирлер фельсефесини
Озь чельтегинен чельтеген устаз.
Алем тарихынынъ саифесини
Ольмез бир гъаенен безеткен устаз.

Джылмайып тургъанда бутюн курреде
Къаранлыкъ геджелер коксю тилинсин.
Ольмез бу муляйим нурлу череде
Алемге севгиси даима билинсин.

1975

КЪАЛЕМ

Бийсинмей бакъамыз кичкене шейге,
Билемиз, зерреден яратылгъан алем.
Кирген эдим Ленин яшагъан эвге,
Дикъкъатымны чекти кучюк бир къалем.

Шу кучюк къалемчик ёнулса эгер,
Темен уджудай, кучюк уджу бар.
Оны дирек ерине къоярсахъ эгер
Алемни котерир буюк кучю бар.

Аджеба, кучючик шу къалем неден
Алгъанкен ольмез кучъ ве ольмез къудрет?!
О, кучъни, къудретни алгъан Ленинден
Ве Ленин косътерди халкъкъа сеадет.

Москва. Март 1975

АНА ТЮРКЮСИ

Їутюн кой юкѹда, юкѹда эркес,
Булут арасындан ай бакѹа пысып.
Авада учмакѹта мулайим бир сес
Гильсиз сукюнетиинѹ пердесин кесип.

Уш ана айнени айта. Бешикте
Баласы агѹлавын токѹтатып динѹлей.
Эйкель киби кѹатып динѹлейим мен де,
Макѹамда инсанлар арзусы инѹлей.

Эшитем шаирнинѹ кучю етмеген,
Язып оламагѹан джошкѹн садасын,
Буюк дженкке кетип, кѹайтып кельмеген
Кѹараман аскерининѹ юрек нидасын,

Чокѹракѹ суву киби гонѹюли темиз
Кѹувнакѹ сабийлернининѹ оюн кулькѹсин,
Ташкѹын дерѹялар, далгѹалы денѹиз,
Бульбуллер нагѹмесин, ель шувултысын.

Уянып азачыкѹ динѹленѹ, адамлар,
Ана йырламакѹта болип юкѹусын!
Бир дакѹкѹа сукюнет, токѹталсын адымлар,
Динѹленѹиз садакѹат, себат тюркѹсин!

1975

* * *

Юрегимнинѹ тѹроне сен
Келип кирдинѹ, кѹапусыны ачып,
Аятымнынѹ кокюнде, бирден,
Пейда олдынѹ, шенѹ нурунѹны сачып.

Гонѹюлюмден ер алгѹан сенсинѹ,
Алемимнинѹ гузель мелеги!
Яшлыгѹымнынѹ парлакѹ кунѹсинѹ,
Гонджеленген гулю-чечеги.

Айдан-куньден кѹызгѹанам сени,
Кѹондурмам ич кирпигинѹс тоз.
Сенинѹ шадлыкѹ, севинчлеринѹни
Озѹ бахтым, деп саям, кѹара козѹ.

1975

ЕЛЛЕР

Еллер, еллер эльгезди еллер,
Баш тыкмагъан еринъиз ёкъ.
Межанынъыз — тарлалар, чёллер,
Кърмеген кой-шеэринъиз ёкъ.
Истесенъиз, дюльбер къызларнынъ
Сачларыны чертип къачасыз.
Опип, сыйпап янакъларыны,
Къапуларны къакъмай ачасыз.
Багъчаларгъа изинсиз кирип,
Япракъларгъа эль чырпырасыз.
Сакин тургъан денъизге барып,
Далгъаларны сиз чабдырасыз.
Вулутларнынъ сюрюлерини,
Айдасанъыз къамчы шыпыртып,
Къача тёкип джан терлерини,
Юксек къая, дагълардан отип.
Танъда турып, козьге корюнемей
Сипиресиз тозлу ёлларны.
Чапасынъыз талмай, эринмей,
Къокъусыны чалып гуллернинъ.
Эписини япынъыз, еллер,
Гонълюнъизде олса не истек.
Сиз эскенде, къоркъмасын иллер,
Бомба сеси кетирменъиз тек!

1976

УСТАЗ

Девирлер кечти, агъарды сачлар,
Агъарды башынъыз, самайынъыз да.
Сиз кечкен боранлы, афатлы йыллар
Излерин къалдыргъан манълайынъызда.

Къапунъызны къакътып, келем мен кирил,
Къуванып, къаршылап аласыз, эльбет.
«Отур», дейсиз, эвиниъ тёрюн косьтерип,
Бир фильджан къавеге этесиз давет.

Сиз къаве бердинъиз, ёкъ, къаве дегиль,
Ана тилимизиниъ татлы шербети.
Сиз къаве бердинъиз, ёкъ, къаве дегиль,
О — шаир севгиси ве муаббети.

Эр дакъкъам, омюрим язмакънен отъсе,
Ве язгъан шиirim, язгъан дестаным,
Бир фильджан къавенъиз ерине етсе,
Дер эдим, бахыты кульген инсаным.

1976

СЕНИНЪ ШИИРИНЪЕ ОШАЙ

Чечеклернинъ япрагъында чыкъ,
Узеринде парылдай кунеш.
Сукъланып мен тикильсем азчыкъ
Ялынлана юректе атеш.
О сенинъ шииринъе ошай.

Шайлы къызлар, джилъвели къызлар
Кезингенде чименликлерде,
Кунълеп сѣнген ярыкъ йылдызлар
Юзьлерине ортыселер перде,
О сенинъ шииринъе ошай.

Сюкюнетнинъ багърын парчалап,
Ель денъизде япа фуртуна.
Далгъа дагъы кокке чапкъылып,
Сонъ торланып, бирден фырлана,
О сенинъ шииринъе ошай.

Днепрельстан якъкъан чыракълар
Ерге, кокке сачсалар зия,
Ешилленсе ана топракълар,
Дюльберлешсе бу къадим дюнья,
О сенинъ шииринъе ошай.

Ер багърына тамырын терен
Джайып, озю кокке созульгъан.

Юксек чилар рузгярдап, сельден
Къоркъмай, нидже асыр яшагъан.
О сенинъ шииринъе ошай.

Джыйынларда чалынса къавал,
Хош сесини иль зевкънен динълей.
Шаир достум, ондан орънек ал,
Онда халкънынъ арзусы инълей.
О сенинъ шииринъе ошай.

1976

ЧАЛГЪЫДЖЫЛАРГЪА

Чалгъыджылар, чалгъынъызы эльге алынъыз,
Мен бир ава сымарлайым, сизлер чалынъыз!
Чалынъыз сиз, асрымызынъ чин авасыны,
Сеслендиринъ улькемизиниъ кең семасыны.
Сейлетинъиз чалгъынъызынен ташкын дерьяны,
Юдже дагъда къатып къалгъан къарлы къаяны.
Қарталларнынъ учушында къувет-такъатны,
Олар чеккен заметлерни ве мешакъатны,
Матросовнынъ пулемёткъа коксюн туткъанын,
Аскерлернинъ гъалепсенс дженктен къайткъанын,
Аметханнинъ Ватан ичюн дженкке киргенин,
Ватан ичюн озь джаныны феда эткенин.
Эшитильсин сизлер чалгъан ава сесинде
Севдигине къавушкъан бульбульнинъ назы,
Ёшилленген багъ-багъчалар ичерисинде
Бозторгъайлар ювасыны арызлагъаны.
Манълайы тер, башчыгъында бир сепет чечек,
Санки аят безендирген яш бир келинчек,
Эр баарни къаршылагъан, дюльбер акъбардакъ,
Сары фесчик орип кийген, чебер акъбардакъ,
Ис этсинлер ельде дюльбер чайкъалгъаныны.
Чалгъыджылар, чалгъыджылар чалынъ чалгъыны,
Оту сёнген юреклерге учкъун сачынъыз,
Тылсымлы сандыкъларны йырнен ачынъыз.

1976

* * *

Козьлеринъде фикир далгъасы,
Кок янъгырай къувнакъ кулькюнъден.
Ельден уркип, къачкъан япракълар
Дерс алсынлар сенинъ севгинъден.

Юрегинъде бармы мерамет,
Кимге бакъсанъ, башы айляна.
Булутларнынъ пуф ястыгъына
Баш къойып ай, санъа сукълана.

Ель тарагъан къонъур сачларынъ
Эркеленип бетинъе саркъкъан.
Илим къыйыгъы башынъда багълы
Гузель къыз, айт, кельдинъ къаякътап?

Шекер тама лафынъ, сёзюнъден,
Яратылдынъмы севги багъында?
Элинъни бер, таныш олайыкъ,
Кетмейджексинъ ич хаялымдан.

1976

КЪАКЪ

Ягъмур ягъды, таштылар сувлар,
Йылгъаларгъа тез-тез атылды.
Эпкии акъты, токътамадылар,
Озенлерге барып къатылды.

Энъишликте, ёлнынъ четинде,
Эпкиндиктен асыл олды къакъ.
Къуртлар ялдай онынъ устюнде,
Пейда олды сасыкъ бир батакъ.

Къакъ, аджынып бакъам мен санъа,
Тепренмеге ёкътыр меджалынъ.
Джииренчлисинъ, кимсе янынъа
Кельмей. Бильмем, не олур алынъ.

Озен эдинъ, токътамай акъып,
Араретни къандыра эдинъ.
Бахытынъны уфукътан тапып,
Бинълеп чыракъ якътыра эдинъ.

Къакъ, аджынып бакъам мен сагъа,
Эпкиндиктен айрылгъансынъ сен.
Энди кимсе кельмей янынъа,
Бир бельги ёкъ сенде омюрден...

1976

ТЯНЬ-ШАНЬ ЯЙЛАСЫНДА

Коктен кунеш ышыкъ ёллап,
Уфукъта сагъын далгъасы.
Кувъден-кунге шербет топлай
Багъчаларнынъ мейвасы.

Узун бойлу, тик сельбилер
Къатып къалгъан, этраф сускъан.
Торгъайлар да корюнмейлер,
Талдаларгъа барып пыскъан.

Раатланмакъ истеп бираз
Тал тюбуне созулдым.
Таныш «газик» сигналындан
Татлы юкъум бозулды.

Кенъ Тянь-Шань яйласында
Хасталангъан пек чок мал.
— Кельсин эким озъ вакътында,—
Дегенлер,— етип деръал.
Чанталарны такъып бельге

Ярдымджымнен экимиз - -
Эки атлы — тёпелерге
Тырмашып, кетмектемиз.

Лялелер де ал кунешнинъ
Парчасыдай парылдай.
Чочамийлер рушен, эм шепъ
Тёпемизде чырылдай.

Башын тиреп булутларгъа
Тура чалбаш къаялар.
Тёпесинде къарталлар да
Къанатларын джайгъанлар.

Еллер эсе, башын сильке
Дагъ гузели — арчалар.
Кийиклер де бизден урькс,
Авлакъларгъа къачалар.

Кунь этеги эп авуша
Дагълар артына таба,
Акъшам эне пек яваштап
Снярып алай якъкъа.

От-оленни къаплады чыкъ.
Юксельди ай орагъы.
Итлер уре, чылпыкъ-чылпыкъ
Яна чобан чырагъы.

Сюрип кирдим бир чалашкъа -
Чобанларнынъ башы тёбен.
Олар тюшкен бир телашкъа ---
Малгъа кельген афат бирден...

— Селям сизге, эй, чобанлар,
Нечюн сусып къалдынъыз?
Эшитильмей кулькю, йырлар —
Тюшонджеге далдынъыз?

Учъ кунь олды, къойларынъыз
Кениш чёльде отламайлар,

Акъсакълайлар, кучючик бир
Эндектен атламайлар...

— Зарары ёкъ, малларыгъыз
Ящур олгъан, девалармыз.
Хавфлы дегиль алларынъыз,
Онынъ огюн биз алырмыз.

Ярдымджыма дедим: «Башкъа
Сюрюлерге бар, иш башла.
Ярдым корьсет хаста малгъа,
Эр бирине сен козь ташла».

Шойле япсакъ, хасталыккынъ
Огюни тез алырмыз биз.
Бакъып бутюн айванларны,
Мемнион олып къалырмыз биз.

Эльде фенер, адым аттым —
Малны козьден кечирдим мен.
Керек олса, укол яптым,
Керексе, илядж ичирдим мен.

Юкъламадым мен о гедже
Агъарып танъ аткъандже,
Нурсузланып нар киби ай
Йылдызларгъа баткъандже.

Бакътым юксек къаяларгъа —
Тёпесине къарлар энген.
Санки деве тиз чёккен де
Къатып къалгъан, ташкъа дёнген.

Бардым чокъракъ башына мен
Эль, бетимни ювайым деп,
Ёргъунлыгъым савушсын деп,
Юкъу басты, къувайым деп.

Бир гузель къыз келип къалды,
О да ишлеп пек талгъан.
Дерсинъ, о дагъ гуллерииниъ
Эписинден ренк алгъан.

Янакълары къып-къырмазы,
Бир де дюльбер бенъи бар.
Меним ичюн о бир дане —
Не акъран, не тенъи бар.

Айретленип тургъан эдим,
Бир авуч сув сепип къачты.
Кирпиклерин гъанджерини
Юрегиме санчып къачты...

Кунълер кечти. Айванларнынъ
Хасталыгъы кечип кетти,
— Энди эвге къайтайыкъ,— деп
Достум мени давет этти.

Дедим:— Достум бу кунълерде
Мен коюме къайталмайым,
Юрегимни кимдир дельди
Айталмайым, айталмайым...

1976

ТИЛЬҚИ ВЕ ХОРАЗ

Тель къоранынъ артында телли хораз,
Эр кимсеге танылгъан белли хораз.
Озь эркине чёпленип юре эди,
Алдын, артын созулып, коре эди.
Бакъкъан эди артына котерип баш,
Коръди — келе якъынлап, тильки яваш.
Учып минди сельбиге къакъып къанат,
— Нечюн пейда олдынъ сен мында тосат?—
Деп сорады тилькиден телли хораз.
Тильки деди:— Халкъ иле бир намаз
Къылмагъа сизлерге кельген эдим.
Хораз айтты:— Ниетинъ бильген эдим.
Ойле олса, къоранынъ артына чыкъ,
Молла юкълай, ниетинъ айт сен ачыкъ,
О да бизге къошулсын, чагъыр да кель,
Ольгенлерни анъайыкъ котерип эль.
Тель къоранынъ артына тильки чыкъты,
Арслан ята, янына барып бакъты,
Къоркъа-пыса къайтты о кельген якъкъа,
— Сагълыкълашмай кетесинъ, айт къаяккъа?
— Молланы корип, валлаи, кетти эсим,
Бирге олсам, тутмайджакъ ич абдестим.

1976

КЕНЕ КЕЛЬДИМ

Гузелликиннѣ ашыгы олып,
Кене кельдим яйларгъа мен.
Къаяларны экиге болип,
Ортасындан чапмакъта озен.

Лялелер ал пошуларыны
Куныге саллай кыыр тепесинден,
Чобан чалып озъ къавалыны
Къой сюрюсин юре пешинден.

Бинъ аякълы мердивен киби,
Ташлар ята ташкъа къаланып.
Мавы кокнинъ корюнмей тюби,
Къушлар уча япалакъланып.

Узакъларда бадем тереге
Чечекленген сютдай копюрип.
Къара козьлю яйла кийиги
Янчыгъымдан отти ювурып.

Сынъырсыз, саф кунешли кокте
Булут кете яваштан тайып,
Бакъам, зевкъым сыгъмай юрекке,
Этрафым пек дюльбер, аджайип.

Эфсанеде айтылгъан дженнет,
Дестанларда йырлангъан, Ватан,

Нефес алмакъ буюк сеадет
Дертке шифа олгъан аванъдан.

Гузелликиннѣ ашыгы олып,
Кене кельдим яйларгъа мен.
Къаяларны экиге болип,
Ортасындан чапмакъта озен.

1978

ОКЪУГЪАНДА ШАИР ШИИРИНИ...

Окъугъанда шаир шиирини,
Козьге кельсе севинч яшлары,
Сада берсе юксек къыр-дагълар,
Тильге кирсе къая-ташлары.

Окъугъанда шаир шиирини,
Къадим дюнья бинъ яш яшарса,
Геджелерининъ коксюн парчалап,
Эр бир зерре нур сачыл турса.

Окъугъанда шаир шиирини,
Динълеп турса бутюн мевджудат,
Коръсе онда озъ чырайыны
Чечекленген ана табият.

Окъугъанда шаир шиирини,
Юреклернинъ тели чертильсе,
Дертлилерге дерман тапылып,
Асретлер де къавушып, кульсе.

1978

ЭЛЬВИДА

Эшреф Шемъи-заденинъ хатиресине.

Гонълюмнинъ кокюни къаплады булут,
Козьлерим огюне чекильди перде.
Ель эсмей, бульбуллер сакълайлар сукют,
Матем туткъан киби, чименликлер де!

Эйат, сёйлемеге ич батмай бу тиль,
Газета кетирди къайгъылы хабер.
Эй, сен, магърур башым, бир ан эгиль...
Булутлар яш тёкти менимле берабер.

Кёр эджель киререк шиир мейданына,
Азиз халкъ шаирини алды арадан.
Ёкъ, кучюнъ етмейджек сёз пельванына,
О халкънен яшайджакъ, къалмай сырадан.

Чекиль, гъам-къайгъылар, кельменъиз яныма!
Улу эвлятларгъа тутманъыз матем.
Эр акъшам кунешсиз къалса да сема,
Кунешсиз зар агълап, къалмады алем.

Сиз къадырлы къаядай буюк эдинъиз,
Юксек къаяларны комалмаз топракъ.
Эбедий кзурумаз далгъалы денъиз,
Эбедий бузламаз къайнагъан чокъракъ!

1978

КЪАЛЕМДЕШ ДОСТУМА

Эскен ельде
Кяинатнынъ эшитип аенкини,
Тамчыларда корьмектесинъ
Къурткачыккынынъ ренкини.

Арзуларнынъ байраггыны
Котергенсинъ юксекке,
Халкъ ве Ватан севгисини —
Юмрукъдай юрекке
Ерлештирип, йыр кыдырып,
Узакъ ёлгъа чыккъансынъ.
Кунъ нурундан учкъун алып,
Къальбинъде от яккъансынъ.

Юрегинъде янгъан атеш
Гуриольдесин, сёнемсин,
Кечильмеген сокъакълардан
Излеринъ силинмесин.
Девримизнинъ гузеллиги,
Саниелер шиддети,
Бахтнамеде къайд этильген
Миллетлер сеадети
Сенинъ тизген бейитинъде
Кемалыны корьсинлер.
Бейитлеринъ ольмесин ич,
Ильден-ильге юрсинлер.

Озенлернинъ шувултысы,
Чечеклернинъ къокъусы
Сабийлернинъ дудаггында
Саф ве саде кулькюси,
Ягъгъан ягъмур тыпырдысы,
Япракълар шытырдысы,
Йылдырымнынъ ялкъ эткени,
Семанынъ гудюрдиси,
Ашыкъларнынъ гонъюлинде
Уянгъан ильк севгиси,
Эр бир ашыкъ чалгъан сазнынъ
Аенки ве эзгиси
Сенинъ тизген бейитинъде
Кемалыны корьсинлер,
Бейитлеринъ ольмесин ич,
Ильден-ильге юрсинлер!

Фикирлеринъ елькесине
Асрымызнынъ юкюн ат,
Барсын оны аммал десин
Окъугъан эр яш ве къарт.
Сенинъ язгъан шиирлеринъ
Юкселишининъ озюдай
Эр бир шейни корип турсын
Урь заманнынъ козюдай.

Корюшкенде эхвал сорап,
Ачыкъ юзьнен элинъ бер,
Урьметинъни арттыраджакъ
Яхшы адет, феилнъдир.

Джошкун олса сатырларынъ
Аджизлерге рух берир,
Къартайгъангъа къувет къошар,
Омюрлерге зевкъ берир.

1978

ИТААТ

Адамлар табынды бинъ йыл атешке,
Къайнагъан чокъракъкъа, ельге, борангъа.
Адамлар табынды бинъ йыл кунешке,
Сыгъыргъа, бузавгъа, кокке, йылангъа.
Диварда бир сурет сызып, озьлери
Табындылар ондан сорап мерамет.
Тобандай сарарды рушен юзьлери,
Кимседен, кимседен олмады имдат.
— Истеген арзунъа етерсинъ, эльбет,
Къайдынъны чекеджек кокте алла бар.
Ахретте омюринъ оладжакъ дженнет,
Арзунъны берир о, сен онъа ялвар,—
Деп озъ гъаесини синъдире эди
Асырлар бою шу руханийлер эп.
Фенимизни он асыр арткъа сюйреди,
Кимседен олмады халкъкъа мерамет.
Къальбим темиз дин фельсефесинден,
Ватаным, халкъыма этем итаат.
Халкъыма тиз чёкип, седжде этем мен,
Халкъымдыр къайдымны чекеджек факъат.
Ольгендже яреме табынаджагъым,
О меним фериштем, меним мелегим,
Къальбимде тек одыр янгъан чырагъым,
Онынъ севгисинен толу юрегим.

1978

КОМСОМОЛ

Сен туфансынъ, рузгарсынъ,
Далгъалы бир денъизсинъ.
Эр бир ерде сен барсынъ,
Күрешлернен эгизсинъ.
Улу Ленин неслисинъ,
Дженкяверсинъ, федакяр,
Батырларнынъ аслысынъ,
Сеннен гузель бу дияр.
Кечильмез кечитлерден
Озюнъ тапып кечтинъ ёл,
Сен — ольмез Корчагинсинъ,
Комсомолсынъ, Комсомол!

Александр Матросовдай
Коксюнъ тельчеленсе де,
Капитан Гастеллодай
Тенинъ кульге дёнсе де,
Енъип чыкътынъ душманны,
Адынъ дестан тиллерде,
Къаладжакъ бир дестан ки,
Несиллерден, несильге.
Къайда ярдым керексе,
Сен халкъыма бердинъ къол.
Партия ярдымджысы —
Комсомолсынъ, Комсомол!

Девирнинъ вуджудында
Алевли бир юрексинъ,
Халкъымызгъа эр анде,
Эр нефесте керексинъ.
Шанларгъа, заферлерге
Ортюнгендир аятынъ.
Юксклерге учасынъ,
Садакъаттыр къанатынъ.
Ленин гъаелеринен
Юксель кене, кучьке тол.
Улькемнинъ келеджеги —
Комсомолсынъ, Комсомол!

Акъшам янъган чыракъта
Юрегинънинъ къору бар.
Танъда догъгъан йылдызда
Козьлеринънинъ нуру бар.
Чёллерни чечеклеттинъ,
Къиннатта бар изинъ.
Азиз Ватан, Улу халкъ,
Къудрет — сенинъ негизинъ.
Партия десе санъа:
Янъы ишке азыр ол!
Эр бир ишни беджерген
Комсомолсынъ, Комсомол!

1978

ИСТЕК

Нылбаш акъшамында

Сынтырсыз семанын сырыны ачып,
Кяинаткъа илк ёл төшеген халкъым.
Къатты адымларнен ерни сарсытып,
Октябрь Ватанында яшагъан халкъым.

Такъдир тельбевнин элинде тутуп,
Нурлу уфукъларны козьлеген халкъым.
Бахтыны эял эмекле тапып,
Омюрин эмектеп узьмеген халкъым.

Дженклер тарихында батыр эвлядынъ,
Заферге чагъырып, сафкъа тизильген.
Истек-арзуларынъ, тилек, мурадынъ
Ярынынъны косътерип тура бугунъден.

Аля ер юзюнде алчакъ кишилер,
Инсанны къырмакъчюн къыдыра сия.
Уруш алевини якъмакъ истейлер,
Аналар башына ягъдырып беля.

Истегим: Янъы Ныл танъында девам
Этсин яхшы адет, яхшы анъане.
Яманлыкъ дюньядан кетсин бир тамам
Яхшылыкъ олсун, олсун тантана!

СИЗЛЕР

Совет къадым-къызларына,

Сиз шаир тюркюси, шаир шиири,
Сиз инсан аятын лялезарысыз,
Сизингъдир ашыкълар къальбининъ төри,
Сиз инсан аятын илк баарисиз.

Ышкъынъыз денъиздир, ышкъынъыз тюпсиз,
Багърынъызда инсан осьтюресиз сиз.
Сизлерни къадирлей урь заманымыз,
Сиз девиримизнинъ ифтихарысыз.

Сизсиз дамсыз ола софраларда аш,
Сабийге — анасыз, къартларгъа — къардаш,
Акърангъа — сырдашсыз, омюрлик ёлдаш,
Ингитлик омрюмнинъ танъ-саарисиз.

Сизсиз — ёкъ чырайы эвнинъ, азбарнынъ,
Сизсиз — ёкъ чырайы язнынъ, баарнынъ.
Чечегисиз, гулюсиз апа диярынъ,
Азиз бахтиярлар бахтиярысыз.

Аткъан акъ тапъларнынъ шенълиги, ренки,
Чалынгъан эзгининъ хош бир аэнки,
Язгъан шиirimе мевзу ве санки
Назм эсерлернинъ байракъдарысыз.

Вакъытнынъ къадирини диремлеп ольчейсиз,
Аятны эмекнен безеткен бир кучъсиз,

Сядыкъсыз, садесиъ ве алчакъ гонъюллисиъ,
Хаста беденлериниъ шифакарысыз.

Буюк дженк куньлери батыр, къараман,
Заводда — ишчи, тарлада — дехкъансыз.
Сизинъдир бу гузель шимдики девран,
Бизлерни яшарткъан буюк Инсансыз!

АРХЕОЛОГ

Бахтуле Абдулгъазизовагъа.

Адамзад дюньягъа кельгенден берли
Эмекке, нджаткъа урды озюни.
Муджизе яратты тюрлю ве тюрлю,
Илим-фен къююсы ачты козюни.

Асырлар кervаны токътамай отип,
Заманлар заманны аджымай эзди.
Сенесин, вакъытын айдын коръсетип,
Алимлер девирлер тарихын язды.

Лякин чокъ сырлар бар тарих бильмеген,
Адлары бельгисиз халкълар, шеэрлер.
Миллион йыл яшап, аля ольмеген
Эджадлар яраткъан надир эсерлер.

Археолог ерге курегин къадап,
Асырлар дувагъын бир четке сюре.
Тапылгъан капикке, чельмекке къарап,
Кечмишиниъ къаранлыкъ кошесин коре.

Топракъиниъ тюбюндеи таш китапларны
Чыкъарып халкъына окъуй о бугунь,
Тарихкъа кирсете янъы бабларны;
Чезиле заманлар гизлеген дюгюм.

ДЕКРЕТ

Данй В. И. Лениннинъ Туркестанда суварув ишлерини
тешкиятлардырмакъ ичюн 50 миллион рубле айыруу
акъкъында Декретке имза чеккенине 60 жыл толууы
мунасебетинен.

Эр бир ер харабе, тизде ёкъ такъат,
Адамлар улькеде чыплакъ ве мухтадж.
Эр ерде хасталыкъ лйгъанда къанат,
Экимлер ёкъ эди, ёкъ эди илядж.

Руснеде — Врангель, Колчак, Деникин,
Бухара, Хивада уюм сюрди хан.
Укъукъын къорчалап, дёгюшти пек эпкин
Ишчилер ордусы — эмекчи-дехкъан.

Советлернинъ азиз пайтахтына
Саткъынлар токътамай эттилер уджюм.
Падишаны отуртып кене тахтына,
Эзильген миллетин эп эзлек ичюн.

Улу инкъилябининъ босагъасында
Отъмекчюн нидже котеклер олды.
Ер курресиининъ харитасында
Озъбекстаннынъ ёкъ эди ады.

Лякин улькемизде эр къарыш топракъ
Ленин назарындан къалмады четте.
Мырзачёль — ач ерин керек сувармакъ.
Деп, о имзасыны чекти Декретте.

Мырзачёль памугъын эр ёлагъында
Кунешдай парылдай о нурлу Имза.
Бу эмир къаладжакъ тарих багърында
Келеджек йыларгъа беререк сада.

СОВЕТ ОРДУСЫ

Ватаным гъарбындан къара бир акъым
Келирди, изинде кълалмаз эди чѣп.
Фелякет ичинде кълалгъанды халкъым,
Эр ерде эв яна, патлай эди топ.

Эсапсыз къузгъундай «мессершмидт»лер
Авадан токътамай от сача эди.
Ач олгъан борюдай баскъынджы итлер,
Джан ашай, къан къуса, къан иче эди.

Нефс кълазанына видждашын салып,
Тюбюне иманын, кълатранын якъкъан,
Зевкъ ичюн, аналар джаныны алып,
Кълан ичип семирген юзю-козю кълан

Фашист багъырарды йыртыджы киби:
— Силаны ташланъыз, олунъыз теслим,
Ер юзю оладжакъ немсеге таби,
Учъ айда Москва оладжакъ бизим.

Миллион юрекни юрекке кълурап,
Сен, Ватан Ордусы, аякъкъа турдынъ.
Козюнъде янарды нефрет ве гъадап,
Фашизмни чѣплюкдай ерден сипирдинъ.

Дженклерде догъдынъ сен, дженкте буюдинъ,
Ватанны темизлеп баскъынджылардан.

Арзуиъ-истегинъе данма етиштинъ,
Кълоркъмадынъ сувукътан, борандан, кълардан.

Тарихта кълаладжакъ улу джесарет
Эсерини яраткъан сенсинъ, ордумыз.
Халкъ бахтын кълорчалап, дост муаббет
Маршыны янъгъырткъан сенсинъ, Ордумыз!

ОРДУГЪА ОЗГЪАРУВ

Огълум Назимге

Огълумны озгъарып вокзалгъа чыкътым,
Орду къапусыны ачаджакъ огълум.
«Яхшы бар, сагъ къайт», къучакълап оптим,
Тынчлыкъ постунда тураджакъ огълум.

Орду босагъасы хайырлы олсун,
Умютим — семанынъ ярыкъ кунешин
Къальбининъ, севгининъ нурнен толдурсын,
Сенмесин къанында гъайрет атеши.

Садыкълыкъ коксюнден айырылмасын,
Рухунъа тюшмесин шубе зерреси.
Яланнынъ янына яктынлашма сен,
Козюнн ортымесин шурет пердеси.

Анткъавны, тембелын бегенмез заман,
Элинге акыкът байрагъы олсун.
Керексе, юрт ичюн алевлерде ян,
Ольсенъ де, алемде мерд адынъ къалсын.

Энгишли-ёкъушлы ёлдыр бу аят,
Эп алдгъа ынтылмакъ, чалышмакъ — куреш.
Арзу чырагъыны сёндюрме факът,
Виджданынъ озюнъе даима олсун эш.

Таянсанъ, акыкът дагъына таян.
Паклик денъизинде къоркъмай ялдайбер.

Халкънен куль, халкънынънен агъла ве къуван,
Сёйлесенъ, тилинде тёкюльсин шекер.

Фезагъа учкъан ракета кене
Ана-ер багърына къайтып кельгендай,
Игитлик борджунъны сен эки сене
Одеп, багъырыма къайтаджакъсынъ шаф.

Орду босагъасы хайырлы олсун,
Бу къутлу босагъа, бу къутлу бир шап.
Дюнъяда тынчлыкъ, аманлыкъ олсун,
Бу шанлы ёлдан деф олсун душман!

Огълумны озгъарып вокзалгъа чыкътым,
Орду къапусыны ачаджакъ огълум.
«Яхшы бар, сагъ къайт», къучакълап оптим,
Тынчлыкъ постунда тураджакъ огълум.

ЫРГЪАТ ҚЪАДЫРГЪА

Онынъ юрегинде бар джумерт кунеш,
Далгъалы денъиздай буюклик онда.
Акъ кягъыт устуне сачарды атеш,
Язмакъчюн элине къалем алгъанда.

Гонъюли — ляленен ортюльген бааръ,
Кульген козьлеринде севги, мерамет.
«Тур аркъадаш», деп эр танъ, эр сааръ,
Эмекке чагъыра акърансыз къудрет.

Сиз оны корерсиз Ватан багърында,
Бахтлы сабийлернинъ къувнакъ сесинде.
Сиз оны корерсиз халкъ йырларында,
Инкыляб танъларын акъ шавлесинде.

Ресминъни чызмагъа аджиз бу къалем,
Янардагъ алеви бардыр къанында.
Ыргъат Қъадырны да анъаджакъ алам,
Джесюр эвлятларыны тилге алгъанда.

БАХТ ҚЪАНУНЫ

СССР Конституциясына.

Достлукъ, инсанлыкъны къойып юкъары
Бир китап язылды пишкин, мукеммель:
Гъаесинен бутюн Совет Дияры
Коммунизм багъына къоймакъта темель.
Азиз ватандашым, сен оны огрен,
Одыр бахтымызнынъ ольмез къануны.
Ленин гъаелери яшай онынънен,
Одыр къорчалайджакъ халкълар шаныны.
Истесенъ чалыш ве истесенъ окъу,
Партия дюменде даима тураджакъ.
Бу Ватан,
Бу заман —
Эписи сенинъки,
Бу къанун заферге алып бараджакъ.
Эр саба ёлунъа ал нурлар тешеп,
Кунеш котериле яваш уфукътан.
Аятынъ отеджек шенъ, зенгин гурълеп,
Санъа берильген бу акътан, укъукътан.
Азиз ватандашым!
Сен оны огрен!
Одыр бахтымызнынъ ольмез къануны.
Ленин гъаелери яшай онынънен,
Одыр къорчалайджакъ халкълар шаныны.

БАШЫНЪНЫ КОТЕР!

Ойнамайсынъ, кульмейсинъ бугунъ,
Гъам корьмеген башчыгынъ тѣбен.
Этрафынъа бакъасынъ куськюн,
Сени корип, токътап къалдым мен.

Гондже гульге къонгъан чыкъ киби,
Янагынъда козяш йылтырай.
Индемейсинъ тилинъ ёкъ киби,
Эльчигинъде портфель къалтырай.

Тамагынъа недир тыкъылгъан,
Алмактасынъ зар-зорнен нефес,
Гонъюлининъ джамы къырылгъан
Ве агълайсынъ, чыкъармайсынъ сес.

Ачылмагъан гондже къальбинъни
Тырнамакъта шефкъатсыз кедер.
Айт, сабийим, недир гъайыбынъ?
Нечюн сени хорлады такъдир?

Эшиттим мен ананъны, сени
Ташлап кеткен севимли бабанъ.
Чокътан энди корюнмегени,
Кечип кетти бугунъ янынъдан.

Козьлеринъде йылтырагъан яш
Гонъюлимни эйледи вирар.

Козьлеринъде йылтырагъан яш
Окъдай тешип, багърым этти къам.

Башынъны котер, агълама, къардаш,
Келсяткъан келеджекке бакъ.
Гуръ табият санъа эгер баш,
Уфукъларгъа керерсинъ къучакъ.

Сен осерсинъ сеадетинъни
Озь элинънен озюнъ яратып,
Юкселирсинъ эш-достларынънынъ
Арасында тынч адым атын.

Вакъыт окъуп бабанъа укум,
Кучюн алып, белини букер.
Манълайына чызыкълар чекип,
Агъызындан тишини тѣкер.

Хасталанып, тѣшекте ятса,
Сени беклер, сени арзулар.
Кельдими, дер къапу «тыкъ» этсс,
Тырнагынъа олур интизар.

Кечмишинне пешманнен бакъып,
Арзулары ельге саврулып.
Хатирелер чырагъынъ якъып,
Озь ягъына озю къавурылып.

Унутып гъам-къайгъыларынъны,
Аджынырсынъ онынъ алына,

Пак эвлятлыкъ дуйгъуларынъны
Денъншмессинъ дюнья малына.

Унутырсынъ эр шейни, факъат
Тек бир окюнч къалыр эсинъде.
Тек бир окюнч таш киби къат-къат
Къатып турар сенинъ коксюнъде.

Къомшу баба тизине алып,
Кенджесини эркелеткенде,
Мунълы бакъып, юрегинъ янып,
Мугъайгъанынъ чыкъар бир четке.

Аятынъны акъ дефтерининъ
Бир четинде къара тамгъачыкъ
Анъдыраджакъ шад кунълеринъде
Гъамлы анлеринъни азачыкъ.

Башынъны котер, агълама, къардаш,
Келеяткъан келеджекке бакъ.
Гуръ табиат санъа эгер баш,
Уфукъларгъа ксерерсинъ къучакъ.

ЧАРЕМ ЕКЪ...

Кяде башым айлянып,
Такъат кете тизимден.
Купе-кундюз коръмейим
Къарув кете козюмден.

— Болдургъансынъ, раатланмакъ
Керек,— дейлер экимлер.
Мен болдурсам, отурсам,
Ишини япар кимлер?

Кет къаршымдан хасталыкъ,
Япыладжакъ ишим чокъ.
Адамлар арасында
Юрмесем, ич чарем ёкъ.

Деделер айткъан киби,
«Омиор озю беш кунъюлюк»,
Къузгъун киби башымда
Авеленме тюшкюнлик.

Сарарса да япракълар,
Бакъсанъ ачыкъ ниетнен,
Шыпырдашып, эль чырпып,
Сейлей незакетликнен.

Ах, не къадар дюльбер бу
Байырларнынъ этегн.

Багърым деле козетсем,
Ольмей яшав истеги.

Шырылдагъан арыкъта
Озенлернинъ энкини.
Онда корем къарлы дагъ,
Къаяларнынъ бетини.

Къадим тарих копчеги,
Айланмакъта токътамай.
Шиддетинден йылдызгъа,
Нурсуз айгъа от сачрай.

Асырларгъа тенъ келе
Дахъкъамызынынъ эр бири.
Дахъкъаларгъа багълыдыр
Бутюн дюнья такъдири.

Мени беклей келеджел,
Мени беклей шу куреш,
Атаяткъан акъ танълар
Балкъылдагъан ал Кунеш.

Мени беклей джыпында,
Тойларда азиз достлар.
Етин-барып, оларгъа
Айтаджакъ сёзлерим бар.

Элиме къалем алып,
Ширлер язмакъ дегиль,

Ишим ине уджунен
Тек къую къазмакъ дегиль,

Омузымда — Ер шары,
Тюшонджемде — халкъ гъамы,
Уфукъларгъа чапмакъпен
Оте сабам, акъшамым.

Чарем ёкътыр, озюмни
Эр тарафкъа урмасам.
Эрте саарь уянып,
Ишиме джувурмасам.

Чарем ёкътыр, чарем ёкъ,
Чапмасам, етишмесем.
Бу аят къазанында
Къайнамасам, пишмесем.

ДЕВИРИМИЗНИНЪ БАЙРАКЪДАРЫ

Чименликтен келе бульбуллер сеси,
Эр ерде зенгинлик, боллукъ бельгиси,
Сен ачкъан заманнынъ имкяны — эписи,
Партиям, девиримнинъ нефтихарысынъ.

Ишанчым, уютим, сенсинъ таянчым,
Сен меним шадлыгъым, сенсинъ къуванчым,
Бугунъ де, ярын да дост джанаджырым,
Партиям, девиримнинъ намус-арысынъ.

Сен дамарларымда акъкъан къанымсынъ,
Сен меним йырлырым, сен дестанымсынъ,
Халкъларнынъ шерефи, Ватан шанысынъ,
Партиям, девиримнинъ байракъдарысынъ.

Сен хабер кетирдинъ ильге баарьден,
Сен халкъны къуртардынъ къайгъы, къаарьден,
Сен халкъны къуртардынъ дарагъачлардан,
Партиям, эр ишнинъ иджаткярысынъ.

Дёрт сене токътавсыз башымыздан окъ
Ягъдырып фашистлер эталмады Ёкъ,
Дединъ: «Юртумыздан душман къувулсын!»
Партиям, дженкчининъ де сен сердарысынъ.

Адалет Елунен адымлай асрымыз,
Къавийдир сен къургъан бахтлы юртумыз.

О дюнья тургъандже тураджакъ, шубесиз,
Партиям, девиримнинъ козю, нурусынъ.

Ильк кере бизлер ёл ачтыкъ фезагъа,
Кене нам йибердик бутюн дюньягъа,
Алемни толдурдыкъ шавлеге, нургъа,
Партиям, девиримнинъ кучъ-меджалысынъ.

Ер юзюнде инсан агъласа эгер,
Сарыла юрекке гъам эм де кедер,
Инсанлар гъамыны чекемиз бизлер,
Партиям, инсанлар джанаджырысынъ.

Сеадет китабынъ яздыкъ озюмиз,
Бинъ йылны эвельден коре козюмиз.
Парлакъ келеджекке адымлаймыз биз,
Партиям, эр иште етекчи сенсинъ.

Къыркънынъ босагъасын атлады лшым,
Шадлыкътан кокке тиеджек башым,
Сен берген партбилет достум, ёлдашым,
Партиям, юрегим ве гурурымсынъ.

А Т

Къачан кирсем, ахыр тѣрюнде
Багълы тура кырчангъы тору.
Заметлемей о биревни де
Темизленмей устюнниъ тозу.

Базыда сув, базыда пичен
Унутылып, берильмей къала.
Онъа бакъсам, эждадлар кечкен
Кечмишини эсима сала.

Юртны басып кельсе душманлар,
Аткъа минип къувды адамзат.
Инсанларнынъ бинъ тюрлю юкюн
Аркъасында алып юрди ат.

Яз сыджагъы, кыышта, аязда,
Сабан сюрди, араба чекти,
Садыкъ олды озъ сабысына —
Истегенде туварды, екти.

Адамларнен тарихнынъ агъыр
Елларыны берабер кечти.
Елдаш олды, ёлгъа чыкъса эр,
Агъызыкънен чокъ сувлар ичти.

Нидже ашыкъ, нидже асретни
Къавуштыргъан, корюштиргендир.

Атлап отип дешетли седни,
Батырларнен дженкке киргендир.

Туягъынынъ изи олмагъан,
Ер шарынынъ ёкътыр бир ери.
Бу айваннен пек багълы олгъан
Миллион йыл инсан такъдири.

Тельбевини къаякъкъа бурса,
Шу тарафкъа чапты, токътамай.
Адамзатны челик къуш учкъан
Асрымызгъа алып кельди шай.

Ракеталар айляна кокте,
Машина чокъ, аткъа ёкъ аджет.
Асырларнен файда коръсек де,
Атны унутмамыз бизлер эп.

* * *

Алевли козылеринининъ къаруу кетер,
Шырынлыгы джойлыр кокреклеринининъ.
«Аванынъ чырайы денъишсе эгер,
Булутлар сызлатыр кемиклеринининъ».

Солдуыр гуль киби корюнинининъ,
Нар киби юзюнде ич къалдырмаз къан.
Мерджандай тизилип турган тишинининъ
Бир дане къалдырмай сувуры заман.

Зифт киби сим-сия сачынъ телине
Йыллар сорамаздан эндирилер акъ.
Къамбурын чыкъарып нидже белнининъ,
Назик эллеринъе туттырыр таякъ.

Вакъыт яшлыгынъны кульдай савурыр
Яшлыгынъ шииримде эбедий къалыр.

* * *

Сагълыкълашмай къачты чечеклер,
Бузлап къалды озен янагы.
Хаялларга далды тереклер,
Япрагыны тѣктию пытагы.

Кунешнинъ ал нуруна тоймай
Асретликте ёл четинде къакъ.
Къатты ерге яйылган джамдай
Къар тѣшельген, тарлалар ап-акъ,

Къышнынъ агълар, булжор козышы,
Саркъып тура эв сачагында.
Ун сепилген, дерсинъ, телеграф
Теллерининъ салынджагына.

Пенджереге гуя рессамлар
Сызган тюрю манзараларны,
Къыш юкъусын юкълай, Ана Ер
Тюште коре ешилъ баарын.

Эй, табият не къадар дюльбер
Кузюнь, къышынъ, бааринъ, азынъ.
Лякин инсан юреклерине
Ич тюшмеси сенинъ азынъ.

СЕКИЗЛИКЛЕР

* * *

Алма тереги бар азбарымызда,
Раметли къартбабам кеткен отуртып.
Мейвасы кызыарып пишкенде язда,
Ель эссе тѣкюле тѹбюне «тып-тып».

Севинип чипчедай джыя балалар,
Мен бакъам сукъланып... Кече оюмдан:
Санки бу тѣкюльген татлы алмалар
Мерум къартбабамнынъ тюше кѹолундан.

* * *

О къадар гузельсинъ, о къадар дюльбер,
Козълеринъ — кѹош йылдыз, лнакъларынъ —
кунъ.

Ким санъа козь узьмей тикильсе эгер,
Кѹр олмакъ, акъылдан таймакъ да мумкюн.
А

Сени яраткъанда ана-табиат,
Афаттан кѹутургъан-делирген.
Шунынъчюн гузеллик бергенде, факъат,
Бираз да акъылдан бере бильмеген.

* * *

Ольгендже олюмни ойламадынъ ич,
Меним мераметли, мерум къартбабам.

«Кель, кѹозум, япыма, оюнны вазгеч,
Эмекнен кѹадишли инсанлар, балам».

Аркъанлап кетирдинъ чинар фиданы,
Дединъ: Сув боюна отуртайыкъ, кель!
Адынъны анъгъанда койнинъ адамы,
Анълайым: озюнъе кѹойгъансынъ эйкель!

* * *

Баба, сиз ольгенде агъламадым мен
Козюмден лш тѣкип, сачымны юлкѹып,
Дедим: душманларым ич севинмесин,
Меним аджыныкълы алыма бакъып.

Башыма тюшкен гъам-мусибетни,
Ичимден чектим, ичтен агъладым.
Достлар котердилер тѣбен башымны,
Чюнки такъядиримни достнен багъладым.

* * *

Багъышлайым санъа бир чечек,
Чечек дегиль, яшлыкъ севгисин.
Сузукъ еллер солдурмасын тек
Япракълары савурилмасын.

Юрегинъде сакълап къал оны,
Кѹурумасын кышта, аязда.

Асретлигинъ тазертип турсын,
Къурумасып сиджакъта, язда.

Апа табиаткъа дейим тешеккюр,
О сени, яраткъанычюн.
Юрюш-турушынъда корем мен магърур
Кимседе олмагъан муджизе кучюн.

Меним аятымда сенинъ ерипъни,
Кимсе алып олмаз озюньден башкъа.
Сенинъле багъладым мен такъдиримни,
Тек сени севдим мен, келип шу яшкъа.

* * *

Бир робот япылды, эр бир муреккеп
Мисалыни дакъкъада янълышсыз чезе.
Инсандай къуулана къалем, мерекеп,
Янъы шеэрлер планыны тизе.

Къулагъы эшите, козьлери коре,
Лякинъ ёкъ ис, дуйгъу, къуванч, кедер-гъам.
Севги, муабетни татмай бир зерре,
Чюнки о демирдир, дегильдир адам.

* * *

Олюм деген бир явузлыкъ бар,
Апансыздан келе бастырып.
Къулакъ асмай онъа адамлар,
Отурмайлар агълап, къайгъырып.

Достлукъ, севги, инсаниетлик
Олюмлерден кучълюдир бинъ къат.
Ондан къоркъуп, къалтырарлар тек
Арзусыны джойгъанлар факъат.

* * *

Манълайымны сызмакъта йыллар,
Сачларыма эндирмекте акъ.
Яшлыгъымны яваштан алып,
Элиме де туттурур таякъ.

Аят бакъий дегиль кимсеге,
Къушдай учар бир кунъ омюрим.
Яшармагъа тапармыз чаре
Окюнме, дей къалем, ишлерим.

* * *

Мен бир йыр тешейим, чалынъ авамны,
Зиль тутсын сесиме кемане, даре.
Гонъюльден къувайым къайгъыны, гъамны,
Юректе кедерлер къалмасын зерре.

Мен бир йыр тешейим, чалынъ авамны,
Айтылсын онда халкъ истеген истек.
Огютин айтайым сизге бабамнынъ —
Деделер сёзюни унутмайыкъ тек.

* * *

Заводнынъ лындан кечмектем яваш,
Баджалар тютей, серт дауш, маден...
Эмектен зевкъ ала, ишлей къарт ве яш,
Назик дуйгъуларны корьдим мында мен.

Онынъ багъырында къудрет ве себат,
Онда келеджекнинъ бар бир гурь сеси.
Онда гузеллик бар, бардыр урь аят,
Баташнынъ, заманнынъ сыджакъ нефесъ.

* * *

Бир нефес агъласа къундакълы балам,
Юкълап оламайым, юкъум болуне.
Токътасын деп, тез-тез элиме алам,
Токътагъандже юрек багърым тилине.

Миллион йыллардан берли коксюнде
Инсанлар токътавсыз козьаш тѣкелер,
О къадар собырны алдынъ къаерден.
Даянып келесинъ эй, сен, Ана Ер.

* * *

Козьлеринъде атеш корьмесем,
Сенинъ солгъан юзюнъе бакъсам,
Ойнап, кулип ве шад юрмесенъ,
Сарып ала юрегимни гъам.

Мен тюшейим сен янгъан откъа,
Дертлеринъе олайым дерман.
Тек кулип бакъ манъа, аяткъа,
Шенъленмекчюн яратылгъан инсан.

* * *

— Къартбабай, сакъалынъ тиеджек ерге,
Юргенде эгилип, нелер къарайсынъ?
Чекишип юресинъ, пишкенсинъ терге,
Кимсесиз сокъакъта кимни арайсынъ?

— Яшлыгъымны джойдым, джойдым яшлыкъны,
Окюне-окюне юрем къыдырып.
Тапып алгъан киби олам мен оны,
Сиздеки джошкъунлыкъ, шадлыкъны корип.

* * *

«Сенсинъ пак севгимнинъ татлы мейвасы,
Омрюмнинъ багъында ачылгъан гулюм.
Сенсинъдир козюмнинъ акъы-къарасы,
Сенсинъдир азизим, сенсинъ севгилим».—

Деп ана тепрете бешикте яткъан,
Багъырындан узюльген парча этини.
Мен онда корьмектем, гурь осеяткъан
Инсаннынъ, джиганнынъ келеджегини.

* * *
Сельде къалдым, къалдым туфанда,
Құртулмағға таптым бир чаре.
Қаяларның омағанын да
Қорьдим, лякин қоркъмадым зерре.

Тюште корип, козлерингде яш
Қоркътым, деръал янынъа бардым.
Баскъан киби мени қая-таш
Ярдым сорап, халкъкъа ялвардым.

* * *
Булут алевли къамчысыны патлатып,
Бир ан Ана Ерни, кокни титрете.
Бир ан зульметлерге нурлар даркъатып,
Солгъан гуалерни тирилтип кете.

Истердим: шипрлерим учкъунлары шай
Инсанлар юрегини ярыкъландырсын.
Я да язнынъ джыллы ягъмурларыдай
Назм бағъчасыны азчыкъ къандырсын...

* * *
Қаршымда мермерден япылгъан эйкель,
Акс эте инсаннынъ аятын, алын.
Нефретин косътере, косътере гузель
Арзусын, бахытын, фикрини, хаялын.

Шииринъни окъуп, зевкъ алмагъан ондан,
Бенъземеген атта шу адий ташкъа.
Не ис бар, не дуйгъу, не де эеджан,
Қафиеден, сатирдан, эджадан башкъа.

* * *
Шаир эсер язды ильам атына
Минерек; эеджаннен къамчылай берип,
Олгъан бильгисини, истидатыны,
Юрегининъ сёнмез қоруны берип.

Оны халкъ бегенир, амма базы бир
Тонъкъа назмджилер бегсимез, бельки.
Лякин вакъыт деген тенкъидчи бардыр —
Озю чыкъараджакъ энъ догъру укъом.

* * *
Азиз халкъым, эй, ана юртум,
Догъгъан ерим, къутлу мекаям.
Барлыгъымны берейим санъа,
Керек олса юрегим, джаным.

Сенинъ олсун къуванчым, зевкъым,
Омюрим де сенинъки олсун.
Лякин чеккен дерт, азапларым
Тек озюмнен, озюмнен къалсын!

* * *
Даянмагъа тапарым чаре,
Сыджакъкъа да, сувукъкъа да.
Корьгендирим мен нидже кере
Ачлыкъны да, сувсузлыкъны да.

Эписине даянырым мен:
Асретликке, айырылыкъкъа да.
Яр, силинсенъ къальб дефтеримден,
Даяналмам бир дакъикъа да.

* * *
Дагъларгъа бакътым мен, юксек къаялар
Сабырлы олмакъны огретти сессиз.
Багъларгъа кирдим мен, чешит чечеклер
Дюнья гузеллигин косътерди сессиз.

Гедже йылдызларгъа бакътым, йылдызлар
Сессиз сѣйледилер алем сырыны.
Козьлеринъе бакътым, эля козьлеринъ
Сессиз йырадылар севги йырыны.

* * *
Эй, ана табнат, ана табнат,
Не къадар гузельсинъ, не къадар дюльбер.
Сен илъхам бересинъ эм янъы такъат
Денъиз ялысына кельсем эр сефер.

Далгъалар пешинден далгъалар чапа,
Узакътан саллаяракъ акъ явлыгъыны.
Чивильдеп-чивильдеп уча чагъала,
Санарсынъ тилей о тен савлыгъымны.

* * *
Бол-сал нимет ортъсе дюньяны,
Кене нефисхорлыкътан къртулмаз инсан.
Сагъ экен онынъ тенинде джаны,
Топлагъан, топлагъан нимет топлагъан...

Севги озенинде о бутюн омюр
Йлдаса да, севгиге тоймагъан бир ан.
Севгисин токътамай айта этип йыр,
Чюнки о инсандыр, инсандыр, инсан!

* * *
Кечип кетейта ёлдан къартанай,
Кетен марамасы ельпирей ельде.
Янынъда торуны секире, ойнай,
Назик эллерини йибермей эльден.

Кечип кетейта ёлдан къартанай,
Яшы онынъ бельки еткендир юзге.
Шанлы келеджекнинъ элинден тутып,
Отъмюш кечейта козь огюмизден.

Қ Ъ А В А Л

Абдулла Ариповдан.

Байырларда созды о боюн,
Ель-рузгяргъа ачаракъ къучакъ;
Кельдилер де адамлар бир кунъ
Беденине санчтылар пычакъ.

Айырдылар башта козюнден,
Сонъ багърыны алдылар ойып,
Етмегендай, богъурдагындан
Уфюрдилер дудагъын къойып.

Корьмегенди бу къадар хорлукъ,
Аяз башын алгъанда узип.
Лчувына даянмай байгъуш,
Багъырыкълап йиберди созыл.

Ферьядына даянып олмай
Адамлар да джыйылып кельген.
Бир къамышны агълаткъан да шай,
Сонъ озьлери пек кейфленген.

Т А Ш

Қъайсын Кулневден.

Сенинъ акъкъында къайд этильгендир...
Ташкъа байсынъ дагълы Ватаным,
Эждадларым озь арзулары
Ташкъа ойып, язып кеткендир.

Халкълар бар ки, узакъ тарихны
Китапларда язып къалдыргъап.
Меним халкъым исе такъдирин
Ташкъа ойып, ташта къалдыргъан.

Таш — ольмейджек йыллар намеси,
Таш — халкъымнынъ къадим китабы,
Бинъ йылларнынъ къагъыт-эшьясы,
Бинъ йылларнынъ бизге хытабы.

Қъабир ташы, дегирмен ташы,
Таш минаре хатре къадимден.
Таш — бу ильнинъ къаткъан козьяшы,
Қъанлы излер корем онда мен.

Эльбет, ташкъа айлангъан ферьяд,
Шаир дерди, аталар сёзю.
Уста рессам яраткъан иджат...
Бакъып ташдай къаттым мен озюм.

Окъумақътам ташлар повестин,
Пельванларнынъ буюк кучю бу,

Кишендеки отькюр къыз сеси
Ашыкъларнынъ окюнчлери бу.

Таш — бу метин сабыр-къанаат,
Курешлерде пишкен севгидир.
Таш — табнат яраткъан санъат
Козьлердеки гизленген сырдыр.

Эй, таш, сенсинъ босагъам меним,
Оджакъ олып, къыздырдынъ мени.
Бир кунъ ола битсе ай, кунюм,
Къабириме къоярлар сени.

Сагълыкъта сен эшья олып,
Курсю олып, турдынъ къаршымда.
Мен кетерим, къоруджым олып,
Къаладжакъсынъ даим башымда.

ДАРЕ

Къайсын Кулиевден.

Вуджудымны алевлетти къор.
Мен алевнинъ сьджагъын алдым.
Лякин кульге айлянмадым, корь,
Бир омюрге от олып къалдым!

Къызгъан сайын яхшы олам мен,
Къол зарбындан ачыла юзюм.
Мен атешнинъ оюны олам,
Янгъан отнынъ оюны озюм.

Агъачымны сувгъа аттылар,
Давушымны сьндюрмек ичюн.
Янгъырадым, лякин эр сефер,
Айдынлаттым ольмезлик кучюм.

Янгъырадым тойда шадланып,
Ичим-тышым толды гуллерге.
Янгъырадым мен кемликлерде
Дертдеш олып яш гонъюллерге.

Кимлер мени откъа тутмады,
Алевдендир вуджудымда из.
Байрамларда менсиз отъмеди,
Матемлер де отъмеди менсиз.

Мени урунъ, меним давушым,
Бир сададыр отъмюштен къалгъан.

Азаплардан догъгъандыр сазым,
Котеклерден сесим янгъырагъан.

Барлыгъымны алевлетти къор,
Мен алевнинъ сыджагъын алдым.
Лякин кульге айланмадым, корь!
Бир омюрге от олып къалдым!

СЕВГИ ВЕ БАХТ ЭФСАНЕСИ

Быдыр-быдыр эткенде,
Бузгъа богъдай эккенде,
Тасыр-тусыр эткенде,
Ташкъа богъдай эккенде.

Эвель-эзель заманда
Дюльбер кызчыкъ яшагъан.
Янакълары кърмызы
Нар-алмагъа ошагъан.

Дюльбер экен о къадар
Атта ки, ай кунълеген.
Бар, деп, менден гузели,
Иылдызларгъа сѣйлеген.

Къашлары яй, кирпичи
Санки, дерсинъ, окъ экен.
Къувнакъ яшай, бир шейден
Дерди-гъамы ёкъ экен.

Акъылы да, фикри де.
Эр бир шейи еринде.
Яман айтып кимсени
Ынджитмагъан омрюнде.

Шу къыз куннинъ биринде
Озенге сувгъа бара.

Коре: озең четинде
Бир йигит ат суvara.

Онынъ отлу бакъышы
Къызынъ якъа-пишире.
Башы айлянып, эльден
Бардачыгъын тюшюре.

Йигит дей: — Бардагъыннынъ
Сынгъанына окюнме.
Бардакъ эр кунъ сынмай да,
Сына дейлер, кунюнде...

Сен аят гульбагъында
Ачылгъан къызыл гульсинъ.
Бардакънынъ сынгъанына
Къабаатлы дегильсинъ.

Къыз дей: — Бардакъ сынмазды,
Къабаатлы тек сенсинъ,
Башымны айляндыргъан
Бир тылсымджы экенсинъ.

— Мен бир факъыр адамым
Омюрим де бам-башкъа.
Корьмедим сен кибисин
Келип он секиз яшкъа.

Сендеки бу дюльберлик
Екътыр ич бир инсанда.

Гуллер селям берелер
Сен сокъакъкъа чыкъкъанда.

Сен адий дегильсинъ де,
Фериштесинъ, я мелек.
Адамнынъ баласында
Олмай бойле гузеллик.

— Екъ,— деген къыз йигитке,—
Корьмедим сендай инсан.
Бойле чырай ве кучъни
Бильмем алгъансынъ къайдан?

Санъа бенъзер гузеллик
Тек юксек дагъларда бар.
Козълеринъде акс ола
Денъиздеки далгъалар.

Шакъылдап кулип йигит:
— Эй, шайлы къыз, бакъ,— деген,—
Юдже къарлы къаялар
Этегинде корюнген

Ййляларда догъдым мен,
Бабам фукъаре чобан,
Къавал чалып, яшлыкътан
Юрген сюрю артындан.

Озеннинъ ташкъын суву
Эпкин экен, отьмедим,

Атым арыкъ, ёл узакъ —
Межаныма етмедим.

— Севги толу козюнде
Джесарет оту янгъан.
Бардагъымны элимден
Тюшюрттирген, сындырткъан,

Пельван йигит, бакъ бир сен
Ана о юксек Сарайгъа,
Чечеклернен сырлангъан
Орьнектенген чырайгъа.

Шу къасыр саибининъ
Бир данеси, янгъызым.
Бу ерлерде не арап
Юрмектесинъ, айт озюнь?

— Узакъ ёлгъа чыкъкъандым
Бахытымны къыдырып.
Гунахяр олгъан олсам,
Бардагъынны сындырып,

Олгъаныдай тюзетип,
Элинъе берсем эгер,
Багъышларсынъмы меним
Гунахымны, эй, дюльбер?!

Къыз башыны котерип
Деген:— Корьсет уперинъ.

Бардакъ скаяне эди
Олсуи ондан хаберинъ...

Йигит пычакъ чыкътарып,
Топракъкъа чукъур оя,
Қалпагъынен кетирип,
Чукъурчыкъкъа сув къоя.

Балчыкъны къарыштырып,
Бардакъны тез арада
Япыл битиргенинен
Чукурдан чыкъа сада:

— Оны пиширмек ичюн
Алев керек, нур керек.
Я да эки севнишкен
Араетли саф юрек!

Багъчаларда тереклер
Шувулдашып, салланып,
Атта озен сувлары
Копюрп, далгъаланып:

— Кунешдай араетли
Севги тек сизлерде,— дей.—
Буллюр киби темиз къальб,
Бахт-сеадет сизде,— дей.

Йигит-къыз эеджаннен
Бир-бирине тикиле.

Экиси де «ах» дей де,
Бир-бирине эгиле...

Юреклер чапаланып
Тамакъларгъа тыкыла.
Къызнен йигит экиси
Къучакълашып йыкыла...

Эки юрек кокюстен
Атылып тышкъа чыкъа.
Эки юрек къавушып,
Кирелер сонъ бардаккъа.

Тезден бардакъ къуруй да
Эвелькидай корюне.
Сонъра эки яш юрек
Келелер озъ ерине.

— Севгимиз отдай кучьлю,
Сувдай тыныкъ,— дегенлер,—
Энди бизге олюм бар,
Айрылыкъ ёкъ, дегенлер.

Эсин джыйып йигит, къыз
Ачкъан экен козьлерин.
Сонъ адларын айтышып,
Таныталар озълерин.

Къызнынъ ады Севги экен,
Йигитнинъ ады — Бахт.

Шу озеннинъ боюнда
Корюшелер эр вакъыт.

Севги де озъ Бахтын
Эр кунъ алгъан къаршылап.
Кечиксе, я кельмесе,
Опъкелеген козь яшлап.

Лякин куннинъ биринде
Севги озю кельмеген.
Ашыкънынъ машукъасын
Къарасы корюнмеген.

Бахт ашыкъкъан Сарайгъа:
Адамлар башы тѣбен.
Эркесте къара урба,
Бильмей о не себептен.

Акъ сакъаллы бир къарттан
Матемнинъ сырын сорай.
Къартбабай бу йигитнинъ
Бой-постуна тик къарай,

Сонъ айта, акъшам устю
Девлернинъ келеджегин,
Сарайны якъып-йыккып,
Халкъны къул этеджегин.

Эфсанелер юртундан
Севгини аладжагъын,

Тез вакъыт, тез саатте
Алекет къопадажагъын.

Иигит дей:— Изин беринъ,
Девге къаршы кстейим.
Халкъ нчюн аят-мемат
Дженклерине кирейим!

— Балам, кучьлю девлернен
Курешмек пек мешакъат.
Бахт адлы чобан бар,
Девни о енъер, факъат.

— Чобан огълу, яйлядан
Кельген шу Бахт мен,— деген.
Элин джайып, онъа къарт
Хайырлы ёл тилеген.

Кийип дженк урбасыны,
Къылычын алып къолгъа
Гъадапланып, ачувенен
Шу саат чыкъа ёлгъа.

Алев сачып агъзындан
Дагъны-ташны титретип,
Дев чыкъа:— Сени мында
Эджель айдап кельди,— деп.

Бахт озъ севгилиси,
Халкъы нчюн ялынъыз,

Козюн юммай дженклеше
Етмиш гедже ве кунъдюз.

Душманыны енъе де
Йыкъыла кучю кетип.
Севгини чагъыра. Бир
Къартый келе эшитип.

Иигит сёйлей:— Эй, ана!
Турмагъа ёкъ меджалым.
Севгиге тез айтынъыз,
Пек мушкюль олды алым.

Мен балчыкъ алгъан ерге
Къуйсын бардакъ сувуны,
Ёкъса эляк оладжам,
Даркъаладжакъ буюным.

Къартый инсан дегиль де
Бузгъунджы, джады экен.
Омюринде кимсеге
Ич эйилик этмеген.

Барып севгиге деген:
— Бахтынъ эляк оладжакъ.
Оны олюм агъзындан
Сенсинъ алып къаладжакъ.

Лякин Бахт тюзельсе,
Сёнеджектир йылдызынъ

Эки козюнъ кёр олып,
Оледжексинъ сен озюнъ.

— Не истесенъ, берейим,
Не яп десенъ, япайым,
Айт. Бахтымны кзуртармакъ
Чаресини тапайым.

— Яхшы, кызым, айтайым,
Амма бу ёл пек агъыр.
Озеннинъ ялысында
Балчыкъ алынган чукъур

Толса козюнъ яшынен,
Тириледжек пельванынъ
Онынънен корюшкен сонъ
Чыкъар тенинъден джанынъ.

Севги озен боюнда
Он еди ай агълагъан.
Агълай-агълай кёр олган,
Амма чукъур толмаган.

Акъсызлыкъкъа даянмай
Ер силькине, чайкъала.
Бардакъ сына да, суву
Тёкюлип озен ола.

Далгъаланып, яйкырып,
Тез акъа, пек ашыкъа.

Лякин етип баргъандже
Бахтынъ джаны чыкъа.

Сув джесетни акъызып,
Кетире кенъ озенге.
Къараса, кыыз саильде
Агълап отура кене.

Озен де далгъалана
Сув тола чукъурчыкъкъа.
Козю куньдай парылдап
Севги тура аякъкъа.

Ильк сефер корьген киби,
Этрафына тикиле,
Акъынты арасындан
Таныш сес эшитиле:

— Севгим, мен эляк олдым
Къартанай джады экен.
Эллерини джайып кыыз,
Кокке бакъып, шай деген:

— Бахт-севги танърысы
Не джеза береджексинъ?
Бир чырмавыкъ олып сен
Сарылып юреджексинъ.

Джадынынъ джезасы шу.
Я озюнъе не керек?

— Истейм бутюн омюр
Севгениме иршишек.

Такъдир кызыны шундан сонъ
Чевире меджнун талгъа,
Озь Бахтына тикилип
Дала терен хаялгъа.

— Ольмейджексиз, эбедий
Адамларнен яшарсыз,
Энди сизлер инсангъа
Бахт, Севги ашларсыз.

Эндеклериниъ боюнда
Де ешерип, де къурып,
Чырмавыкъ ята экен
Коксюни ерге берип.

Сув боюнда меджнун тал
Джайдырып сачларыны,
Йырлай экен инсангъа
Севги ве Бахт йырыны.

1978

БАТЫРЛАРГЪА БАШ ЭГЕРЛЕР

Улу Ватан джеңкинниъ ветераны, I, II, III дєреджеллї
Шурет ордеплеринниъ кавалери, азїз ватандашым
Сентнеби Абдурамановгъа багъышлабим.

Ешилъ урбасыны кийди табият,
Зевкъланып-зевкъланып кульди гонджелер.
Эр ерде гузеллик, тазелик, небатат,
Гонъюльге рух бере ярыкъ геджелер.

Канал сувуна сачын саркъытып,
Сайлыни безете джилъвели таллар.
Кийик атдай чапып, сувны сачратып,
Озенге къошула кучюк ирмакълар.

Дамарда дуйгъулар акъа озендай,
Юрегим мейвасы толды шербетке,
Оны ич къалдырмай бериirim сендай
Азиз мемлекетке, азиз миллетке.

Хаял дерьясына теренден далып,
Сокъакъларда янгъгыз кезердим акъшам.
Ель эсе, атыны шай еллендирип,
Этрафкъа тоймайым, сукъланып бакъам.

Аскерге тикленген мермерден эйкель
Къаршысына келип чыкътым шу саат.
Этрафы чечекнен безенген гузель,
Башында каскасы, эльде автомат.

Козюне бакътыкъча, козюнде онынъ
Ватангъа акърансыз севгисин корьдим.
Козюне бакътыкъча, козюнде онынъ
Чин достлукъ, инсанлыкъ бельгисин корьдим.

Козюне бакътыкъча, козюнде онынъ
Халкъына садакъат, джесарет корьдим.
Козюне бакътыкъча, козюнде онынъ
Душманына олгъан гъадапны корьдим.

Ватаны халкъычюн эвинден кеткен,
Ады да, ёлу да бельгисиз солдат.
Сабийлер юкъусы ичюн дженк эткен
Ады да, ёлу да — бельгисиз солдат.

Тенинъ ольген, амма
Намынъ,
Намусынъ
Ольмеди!
Ольмеди!
Бизлернен яшай!
Не ерге барсам мен, хош келе сесинъ,
Урь Ватан еллери юзюнъни охшай.

Мермер абиденъе тикилем сенинъ,
Яна хатиремнинъ сёнмез чырагъы.
Яваш котериле хаял елькени,
Къайнай илъхамымнынъ эпкин чокърагъы.

Сен хатырлаттынъ, уруш башланып,
Алем лянетлеген мудхиш геджени.
Шаирлер къалеми, сюнгуе дёнип,
Ватанчюн устюне шинель кийгенин.

Меним бешигиме тиеджек окъкъа,
Коксюни туткъан Ыргъат Къадырнынъ
Сонъки ширини сувукъ окопта
Язгъаныны буюк, джошкъун шаирнинъ.

Дженкявер шаиримиз Ремзи Бурнашнынъ
Къафасына санчылгъан шрапнель парча
Отуз беш йылдыр ки, сызлатып башын,
Урушны анъдырып турмакъта анджа.

Сен хатырлаттынъ эджадларымнынъ
Тарихкъа сыгъмагъан мердликлерини,
Сен хатырлаттынъ эджадларымнынъ,
Юректен севгенин тувгъан ерини.

Окъуйджым, окъуп сатырларымны,
Дарылма, отьмюшни салдынъ деп эске.
Диярчюн дженк эткен батырларымнынъ
Шуретини бугунъ айтам эркеске.

Бакъий омюрини башлагъан инсан,
Эшреф Шемьи-заде, къалеминъни бер!
Батырлыкъ акъкъында янъы бир дестан
Язайым, окъусын, бильсин несиллер.

Юрек ая устазнынъ иджад кучюнден,
Девримнинъ рухуны йырла, ширим,
Ялыннан тюкенмез арзу-севгимден
Шаирлер сафындан тюшмесин къадрим.

I

Энвернинъ яшы оннынъ
Къапусыны къакъкъанда,
Гуя ки, оннынъ ичюн
Омюр сувдай акъкъанда,

Уйкенлернинъ лафыны
Дикъкъат иле динълерди.
Акъранлары билгендай
Чокъ шейлерни билерди.

Ой-фикри, акъылы
Кельди куню-кунюне.
Феркълай эди энди о
Акъ недир ве къара не.

Юртта къанат яйгъанда
Укъукъсызлыкъ, акъсызлыкъ
Зенгинлер зевкъын сюрди,
Фукъарелер ёкъсузлыкъ.

Сабадан акъшамгъадже
Бабасынен берабер

Сепетлерни ташыды
Багъчаларда яш Энвер.

Бу багъчалар, бу багълар,
Бу джыйылгъан берекет,
Отлап юрген сюрюлер,
Бу япылгъан арекет,

Хоразнынъ кикиригидай,
Эки янакъ къырмызы,
Алчакъ бойлу, къурсакълы,
Ёкътыр эдеп-ырызы.

Джелал бейнинъ экенин,
Анълалды бабасындан.
Лякин оны мырзам деп,
Нечюн сайып севгени
Ич чыкъмай къафасындан.

— Кой халкъынынъ эмеги иле
Ерден алынган къазанч
Нечюн ола бейнинъки,
Фукъареге тиймей ич?

Энвернинъ суалине
Джевап бере бабасы:
— Байларда ич инсаф ёкъ.
Ёкъ иманы, алласы.

Мырзам, деп опламасаңъ,
Агъу къатар ашынъа.
Бинъ беляны кетирип,
Ягъдырыр яш башынъа.

Баласына тон кийсетип,
Тойдан-тойгъа юрсете.
Фукъаренинъ баласыны
Гедже-кунъдюз ишлете.

Бай къурсагъы семире,
Ашагъаны этнен, май.
Фукъаренинъ къазанында
Тапылса, омач къайнай.—

Явашлатып давушын,
Дёрт бир якъкъа козюни
Тикип, Керим акъай
Девам эте сёзюни,

— Зарары ёкъ тез кунъде
Юртта тертип оладжакъ.
Ер байлардан алынып,
Бай-фукъаре олмайджакъ.

Энди Ленин ёкъсузны
Кимсеге хорлатмайджакъ,
Башымызда залымлар
Къамчысын ойнатмайджакъ.

Бир локъма отъмек ичюн
Инсан кучюн сатмайджакъ.
Улькеде азатлыкънынъ
Нурлу танъы атаджакъ.

Бахт ёлуны косътерген
Бахтымызынъ маягъы
Эр бир эвде янаджакъ,
Сёнмез Ленин чырагъы.

Йыллар кечти, Джелялбей.
Джойылды козь огюнден.
Колхоз, совхоз тизильди,
Юрт денъишти кунъ-кунъден.

Халкълар ишлей шенълене.
Урь Ватан чечекленди.
Ашалатмай ве дёгмей
Кимсени-кимсе энди.

Энверни достларынен
Багърына алды мектеп.
Тырышты, илим алды,
Огренди тертип-эдеп.

Баба арзу эткендай
Бою осьти-буюди.
Къарылгъач къанатыдай
Осип чыккыты мыйыгъы.

Тойларда, джыйышларда
Турып бир сѣз сѣйлесе,
Давул-зурна сесине
Къайтарманы тѣссесе,

Баласынынъ бетинден,
Ана опе къуванып,
Кой кызлары гизлиден
Сырдашлар сукъланып.

Алчакъгонъюль, догъру сѣз.
Яланджынынъ душманы.
Акъсызлыкъны корьгенде,
Къавурыла яш джаны.

Гузеликни ис этип,
Яшай севип, севилип.
Чалыша, эм куреше,
Юртны мукъаддес билип.

Эмегинден зевкъ алгъан
Ярыкъ дюнья ашыгъы,
Бинъ-бир хаялгъа далгъан
Омюрнинъ ярашыгъы.

Халкъ къайгъырса, къайгъыргъан,
Халкъ шадланса, шадлангъан.
Айнеджилик билъмеген,
Нисан огълу, чин нисан.

Гурь сачыны денъизге
Джайдырып яваш-яваш,
Уфукънынъ къапусыны
Кунь ачып, чыкъарды баш.

Уфукъларгъа ясланып,
Мавы денъиз чайкъала.
Далгъаларгъа чомулып,
Ойнай бир топ чагъала.

Гонджелерни эркелеп,
Эсмекте танъ еллери,
Перделерни тепрете
Корюнмеген эллери.

Багъчалардан кетире
Чечеклер къокъусыны,
Сабийлерни охшай о,
Бозмайып юкъусыны.

Гедже пердесип сѣкип,
Джойыла къыр думаны,
Ай-Петрининъ башындан
Акъ булутлар кervаны.

Къартал яйып къанатын
Авелене юксекте.
Бульбуллернинъ нагъмесин
Эшитиле дагъ бетте.

Ташлы байыр устюнде
Яслангъан багъча-багъы.
Алтындан кыйметлидир
Ватаннынъ таш-топрагъы.

Элял эмек зевкъынен
Кече баарь, язлары.
Тюркю айтып, ишине
Кете татар кызылары.

Юксеклерден кутуруп,
Тюше номай дерелер.
Къара козьлю кийиклер
Сув ичмеге келелер.

Сабалыкъ ашамакъта
Чалашында багъчеван.
Къадифе кыйр устюнде
Къавал чала яш чобан.

Дженнет десем Ватаным,
Айтынъыз ким инанмаз,
Шекер-шербет емишин,
Егенде ким къуванмаз?!

Бу манзара ерлешип
Козюнинъ бебегине,
Зевкънен бакъып этрафкъа,
Кучъ толып билегине

Энвер келе. Шимди о
Сельсоветте секретарь.
Къыскъа вакъыт ичинде
Тапты урьмет-итибар.

Адетиндже ишине
Кете эди сабадан.
Къаршыдан, дагъ-байырдан
Айланчыкълы сокъакътан,

Сельсоветнинъ реиси —
Асан акъай, атыны
Айдап келип, Энвернинъ
Тарс токътатты къатында,

Айтты дженк хаберини —
Котерилип алекет
Халкъымызнынъ башына,
Тюшкенини фелякет.

Дженкке гонъюлли кетмек
Истегини бильдирип,
Военкоматкъа Энвер
Кельди, чанта котерип.

III

Явузлыкънен адалет
Расткелерек юзьге-юзь
Курешмекте, тарихта
Къалдыраракъ къанлы из.

Бурчакъ киби токътамай
Ягъа къуршун, бомбалар.
Ер сарсыла, семагъа
Савурыла обалар.

Якъып, йыкъып эр ерни,
Нидже джанлар ольдюрп,
Багълар, койлер еринде
Бир оба куль къалдырып,

Келе фашист танклары
Аждерадай джылышып.
Энвер беклей, о къоркъмай,
Чокътан къалды алышып.

Авдарылгъан тамырдан
Ел четинде къарт эмен.
Курешмекчюн душманнен
Энвер эткен ант-емни.

Эр бир ерни къаплады
Булут киби тоз-думан.
Нурсузлангъан чыракъдай
Кокни ортти къар-борап.

Эмир кельди: «Атеш!» — деп
От ачылды тосаттан.
Янды фашист танклары
Бекленмеген афаттан.

— Чукъур къазсанъ биревге,
Озюнъ барып тюшерсинъ.
Озюнъ якъкъан атешке,
Озюн барып пишерсинъ.

Кельген олсанъ къансырап,
Ичип той озъ къанынъны.
Сиз — итлерге, таптатмам
Ватанымнынъ шаныны.

Тоймагъан ач козьлеринъ,
Толсун энди топракъкъа.
Кельмешеклер, сизлерни
Эджель къувды бу якъкъа.—

Дей де, козьлеп топуны
Ата фашистлер таба.
Алмакъ ичюн ахтыны
Якъа душман танкыны...

Татлы-татлы тюш коре:
«Қайтып баргъан коюне.
Ана-баба огълун корип,
Козьяш тѣке, севине.

Чапып келе кой ичинден,
Севген кызы — Нефизе:
«Чокътан берлн асрет эдим,
Севе эдим, — деп, — сизни».

Сарылгъанда бойнуна,
Назик кызылыкъ къокъусы
Саруш эте йигитни...
Сонъ болуне юкъусы.

Юректен ашыкъ эди,
Северди Нефизени.
Лякин айтып олмады:
«Севем, акъыз,— деп,— сени!»

Душманларнынъ он танкын
Къаршы чыкъып, якъса да,
Онынъ юз-юз аскерин
Озю атып йыкъса да,

Яш къанында янса биле,
Яшлыкъ ашкы-арарет,
Нефизеге айтмагъа
Этмегенди джесарет.

Къайтып барса, козюне
Бакъып олурмы экен?
Яхут бу корьгенлери,
Тюш олып къалырмекен?

Къайда барса, Нефизе
Онынъ янында юрди,
Душманларнен урушта
Севгилиси кучъ берди.

«Н»-джы полк командири
Чагъырттырды Энверни.
Етип келип штабгъа
Энвер теменна берди.

Командир сёз ачмадан,
Джиддий назар ташлады.
Бирлей-бирлей, яваштан,
Терендеп лаф башлады.

— Сиз, Энвер Керимович,
Арбий ишни билесиз.
Сынъырымызны къорчалап,
Фин дженкинне киргенсиз.

— Советлер Бирлигинё,
Хызмет этем генерал!
— Отурынъыз, сизинънен
Этиледжек бирге аль,
Джиддий, муим бир иш бар.

Столгъа якъын келинъыз...—
Деди карта косътерип:—
Мына бу нокътачыкъта
Немселер бар, билитъиз.

Мына, бу кызыл нокъта —
Немсе амбразурасы,
Джоймасакъ, илериге
Кельмез юрмек сырасы.

Дивары демир-бетон,
Якьын бармакъ пек кыйын...
Тиль керек, бильмек керек,
Хызырларнынъ сайысын.

Билип иш тутмакъ керек.
...Лякин, сержант аркъадаш,
Оладжакъ разведкагъа
Сиз озюнъиз олуң баш!

Энвер беш аскер алып,
Сув боюндан джёнеди.
Ичиндеки гъадап оту
Бир ан биле сёнмеди.

Гедженинъ сюкюнетин
Бозмай, сувдан чыкътылар.
Немсе тургъан нокътагъа,
Дикъкъат иле бакътылар.

— Учъ аскер,— деди Энвер,—
Шу ерде тураджакъсыз.
Къалгъанлар ялынаякъ
Менимнен бараджакъсыз.

Якьын барып бильдилер,
Душманлар чокъ дегиллер.
Энвер кирип ичери
Деди:— Элиини котер!

Фрицлернинъ бириси.
Автоматкъа япышты.
Энвер аткъан къуршундан
Чалкъа тюшти, къан ташты.

Къалгъан беш баскъындыжны
Штабгъа айдап кельдилер,
— Кимсе ерден турмады,
Тургъаны шу,— дедилер.

Душманлардан джангъа-джап
Къан ичюн къан аларакъ,
Германиягъа Энвер де
Кирди, алып бир байракъ.

Дефаларджа алеве
Кирди, амма ялмады.
Къуршун тийди коксюне,
Коксю парчаланмады.

Чюнки Ватан, халкъ эшкъы
Коксюнде къалгъан эди.
Бомба патлап, парчасы
Тийди, кене ольмеди.

Антина садыкъ эди
Шанлы Совет аскери.
Душманына аткъан окъ
Эди язгъан эсери.

Партия бирлештирген
Юз элли бир миллетнен
Сталинграддан Берлинге
Ёллар кечти шиддетнен.

Ольмеди о, олюмини
Қалдырғанды фашистке.
Батыр юрсе, фаджиа
Чыкып кете бир четке.

Гъалебенинъ танъында
Язды мектюп эвине,
Сағлыгыны эшиткен
Ана-баба севине.

— Чокъ вакъыт язалмадым,
Ана, айып этменъиз.
Тез кунълерде барырым,
Қавае чекип бекленъиз.

Сенсинъ аят, чин достлукъ,
Адалетлик Ватаны.
Олмайджакъсынъ бир вакъыт
Вахшийликнинъ къурбаны.

Кобегимнинъ къаны тамған
Тенъсиз ана еримсинъ.
Шиirimнинъ ильхамджысы,
Козълеримнинъ нурусынъ.

Аванъдан нефес алмакъ
Дюнъя зевкъы, сефасы.
Сувунънынъ бир ютумы
Бинъ бир дертнинъ шифасы.

Шаирлер, айимлернинъ,
Данийлернинъ улькеси,
Кокюнъни къапламайджакъ
Қъара булут кольгеси.

Бугунъ де дженк истеген
Базы ачкозь, юзьсюзлер
Озю аткъан отуна
Янаджакълар, бильсинлер!

Ким мухтадж олып кельсе,
Мухтаджлыкътан къуртулып.
Ким къылыч къайрап кельсе,
Къылычтан озю булур.

Сапъа къыйыш бакъкъаннинъ
Козълери кёр оладжакъ.
Сапъа къол котергенининъ
Эльбет, къолу сынаджакъ.

Коммунизм ёлундан
Кетмектесинъ кесеп-кес.
Эй, сен, Совет Ватаны,
Енъильмезсинъ, енъильмез!

Мукъаддес багъчадан кечердим яваш,
Эйкеллер огюнде эбедий алев
Янарды. Скемледе отура чалбаш,
Мен киби хаяллар ичинде бирев.

О бирев дегильдир, ёкъ бирев дегиль,
Шурет орденнининъ кавалеридир.
Эгильмеген магърур башым, сен эгиль!
Сен ичюн дженк эткенлернинъ биридир.

Мердлик, батырлыкънынъ джанлы эйкели,
Дестанда акс эткен къараманымдыр.
Оны севе, къадрлей Советлер или,
Бу инсан Сентнеби Абдурамандыр.

Баш эгинъиз ерлер, коклер, озенлер,
Булутларны ярып чыкъкъан йылдырым!
Баш эгинъиз, еллер, отлар, оленлер,
Баш эгинъиз, онъа ширим-йырым!

Батыргъа баш эгер акърансыз къудрет,
Батырны къаршылар девир ве заман.
Батырлар ольсе де терк этмез шурет,
Батырны багърында сакълайджакъ Ватан!

Наманган. Январь—март 1980

Ширлер

Мавзолейде	5
Рессамгъа	6
Къалем	7
Ана тюркюси	8
Юрегимнинъ терюне сен...	9
Еллер	10
Устаз	11
Сепинъ ширинге ошай	12
Чалгъыджыларгъа	14
Козьлерингде фикир далгъасы...	15
Къакъ	16
Тянь-Шань яйлясында	17
Тилки ве хораз	21
Кене кельдим	22
Окьугъанда шаир ширини...	24
Эльвида	25
Къалемдеш достума	26
Итаат	29
Комсомол	30
Истек	32
Сизлер...	33
Археолог	35
Декрет	36
Совет ордусы	38
Ордугъа озгъарув	40
Ыргъат Къадыргъа	42
Бахт къануны	43
Башынгы котер!	44
Чарсч ёкъ...	47
Девиримизининъ байракъдары	50
Ат	52
Алевли козьлеринининъ къаруви кетер...	54
Сагълыкълашмай къачты чечеклер...	55
Секизликлер	56

Терджимелер

Қаваал	66
Таш	67
Даре	69

Эфсане

Севги ве Бахт эфсанеси	71
----------------------------------	----

Поэма

Батырларга баш эгерлер	83
----------------------------------	----

На крымско-татарском языке

АБЛЯЛИМОВ МАМБЕТ

ТВОЯ ЛЮБОВЬ

Стихи и поэма

Редактор А. Селимова

Рессамлар: джылты — Г. Шининь
ичиндеки ресимлер — Н. КОЖИНАнинь
Ресимлер редакторы В. Исмировский
Техникий редактор Е. Потанова
Корректор Л. Дерменджи

ИБ 1387

Басмаханеге берилди 06. 01. 81. Басмагъа рухсат эгиле.
23. 10. 81. Р 09162. Форматы 60X90^{1/2}. Басмахане кыгъыгы №
Эдебий гарнигура. Юкъары басма, Шарлы басма л. 3,25. Н.
шир л. 3,1. Тиражи 2000. Сымарыш № 242. Фиягы 35 к.

Гъафур Гъулам адына эдебият ве санъат нешрияты. Ташкент,
700129. Навоний сокъагы, 30.
Озьбекстан ССР нешриятлар, полиграфия ве китап тиджарети
ишлери боюнджа Девлет комитетининь Ташкент «Матбуат»
полиграф итиссал бирлешмесинде, 2-басмаханеде басылды.
Япыъа шеэри, Самаркъанд сокъагы, 44.